

Kázeň z ev. večerných Služieb Božích, Bratislava (Nový kostol), 11. 8. 2024, 18.00, 11.NE po Trojici, ES: 235, 534, 418, A 84, čít.: 1S 4, 1-11

téma: **Prikázanie, ktoré sa stratilo**

Modlitba (podľa Prísloví 30, 7 - 9):

Hospodine, dve veci žiadame od Teba. Prosíme, neodopieraj nám ich: klam a lživé slovo vzdial' odo nás, ani chudobu ani bohatstvo nám nedávaj, poskytni nám toľko chleba, koľko potrebujeme, aby sme sa nepresýtili a nezapreli Ťa, aby sme nepovedali: Kto je Hospodin? Alebo aby sme neschudobneli a nekradli, a tak nepotupili Tvoje meno, Bože náš. Amen.

2. Mojžišova 20, 3 - 6: „³ Nebudeš mať iných bohov okrem mňa! ⁴ Neurobíš si vyrezávanú modlu ani podobu ničoho, čo je na nebi hore, čo je na zemi dolu, alebo čo je vo vode pod zemou! ⁵ Nebudeš sa im klaňať ani im slúžiť, lebo ja som Hospodin, tvoj Boh, Boh horliaci, ktorý trestám nepravosť otcov na synoch, do tretieho a štvrtého pokolenia tých, ktorí ma nenávidia, ⁶ a preukazujem milosť tisícom, ktorí ma milujú a zachovávajú moje prikázania.“

Milí bratia a milé sestry!

1) VRÁTENÁ VSTUPENKA

V Dostojevského knihe Bratia Karamazovci je zachytený rozhovor dvoch bratov. Zhovárajú sa o **utrpení detí**. „Dospelí sú odporní a lásku si nezaslúžia“, vraví jeden z bratov. Ale ak detičky na svete hrozne trpia, potom... Ústami Ivana Karamazova autor líči utrpenie detí mučených vo vojnách, údel dievčatka týraného vlastnými rodičmi, či príbeh chlapca, ktorý zranil generálovho psa a generál ho dal za to roztrhať. Ivan Karamazov pokračujúc v rozhovore s bratom Aljošom hovorí: Nerozumiem ničomu... Prečo je to tak zariadené?... **Niežeby som neuznával Boha, Aljoša, iba Mu čo najúctivejšie vraciam vstupenku...**

Úctivé **vrátenie vstupenky Bohu** keď nerozumieme Jeho počínaniu, keď Boh nekoná podľa našich predstáv, úzko **súvisí so slovami, ktoré sme čítali z 2M 20, 4 - 6. Je v nich reč o zákaze vytvárať si obraz o Bohu**, upnúť sa na túto našu predstavu o Bohu, ako by to bol Boh sám, hoci to môže byť „iba“ myšlienkový obraz. Pán Boh vedel, čo robí, keď vydal prikázanie nespodobňovať si Boha. Vedel, že my ľudia sme náklonní - síce úctivo, ale príliš rýchlo - vrátiť Bohu

vstupenku, keď sa Jeho konanie nekryje s naším obrazom o Ňom. Preto jestvuje Boží zákaz spodobňovať si Boha - čo i len myšlienkami.

2) STRATENÉ - ZABUDNUTÉ PRIKÁZANIE

Katolíkom aj evanjelikom sa toto Božie prikázanie akosi stratilo. Prečo? Korene toho siahajú k cirkevnému otcovi **Augustínovi** (354 - 430). Ten **z katechetických** (vyučovacích) **dôvodov** sformuloval **skrátенý, zapamätateľný text Desatora**. Aby dosiahol symbolické čísla - trojku symbolizujúcu počet osôb Božej Trojice a sedmičku číslo plnosti - rozdelil prikázania na Božie právo (lat. *fas*), t. j. naše povinnosti k Bohu, o ktorých vravia prvé tri prikázania) na prvej doske Desatora a na ľudské právo (lat. *ius*), t. j. naše povinnosti k ľuďom, o ktorých hovorí sedem prikázaní na druhej doske Desatora. Takéto (3+7) znenie Desatora sa z praktických dôvodov aj dnes učíme v skrátenej podobe, keďže Augustínovho rozdelenia sa pridržali katolícka cirkev aj reformátor Luther. Následkom toho **sa nám prikázanie zakazujúce zobrazovať Boha akoby vytratilo zo života. Nie však**

z Biblie! (Pozn.: oproti skrátенému zneniu Desatora, ktoré používame pri vyučovaní či na Službách Božích, majú v Biblii prikázania dlhšie znenie. Nájdeme ich v 2M 20. kapitole a v 5M 5. kapitole. Nie sú nijako očíslované, ani nie je uvedené, koľko ich bolo na jednej a koľko na druhej kamennej doske Desatora. „Zabudnuté“ prikázanie pravoslávni i reformovaní označujú ako 2., kým „naše“ 9. a 10. prikázanie spájajú do jedného.)

Hoci my pre „zabudnuté“ prikázanie nemáme priradené číslo a pokladáme ho za komentár k 1. Božiemu prikázaniu, **aj „zabudnuté“ prikázanie o zákaze spodobňovať si Boha, je naplno Božím prikázaním.**

3) ABY UMENIE NEBOLO ZNEUŽÍVANÉ

Čo týmto prikázaním od nás Pán Boh žiada, resp. nežiada? **Nežiada zákaz kresťanského umenia.** Umenie, ktoré svojou osobitou rečou svedčí o Bohu, vyznáva Ho, oslavuje Ho, raduje sa z viery v Neho. Tento svedecký hlas Biblia nemieni umlčať. Prikázanie nezobrazovať si Boha nie je namierené proti výtvarnému umeniu v náboženstve paušálne. **Toto prikázanie je nasmerované proti zneužívaniu umenia v náboženstve.**

V duchovnom zmysle všetko záleží od toho, či človeka stvoril Boh na svoj obraz, alebo či si človek vytvára Boha

podľa svojej predstavy. V Prísloviach 16, 4 čítame: „*Hospodin učinil všetko cieľu primerane*“ (kralická Bible: „...*pro sebe samého*“). Keď sa deje opak, keď človek chce všetko – i Boha – pre seba samého, podlieha pokušiteľovi, ktorý oklamal prvých ľudí falošným sľubom: „*Budete ako Boh*“ (1M 3, 5).

4) NA BOHA NEMÁME PATENT

Nemáme si Boha vytvárať, vymýšľať.

Nie sme majiteľmi Boha, máme dať priestor Jemu. **Máme trpezlivo čakať, čo nám On o sebe napovie, napr. pri čítaní Biblie.**

Ak pohanom zaručovali sochy bôžikov (modly) prítomnosť ich božstiev, pri Božom ľude to tak nemá byť. V Biblii opakovane čítame o porušení tohto prikázania – či už to bolo zlaté teľa znázorňujúce boha, ktorého Izraelci mohli vidieť, dotýkať sa ho (2M 32), alebo zbožstvenie truhly zmluvy, v ktorej boli dosky s Desatorom (1S 4), alebo neprimeraná úcta k budove jeruzalemského chrámu – väčšia ako k samému Bohu (Jer 7). **Zlaté teľa bolo roztlčené, truhlu zmluvy ukradli pohania, chrám bol zborený.** Aj tým dal Pán Boh svojmu ľudu všetkých čias najavo: **Moju prítomnosť si nezaručíte, nedám sa vami spútať, nedám sa vtesnať do vašich**

predstáv, nemáte na mňa patent, nebude ma mať vo svojej réžii, disponovať mnou tak, ako sa vám to hodí a páči. Žiadny náboženský predmet ani objekt vám nezaručí moju prítomnosť, pretože ja nie som modla, ale Hospodin – živý, zvrchovaný Boh. **S Bohom si selfie neurobíš!** (Pastoral Brothers)

Nebezpečné nie sú len predstavy Boha vytesané do hmoty, ale aj myšlienkové predstavy Boha, uspokojujúce sa s tým, čo nám vyhovuje. Napr. **vyhovuje nám, že Boh je láska – On ňou vskutku je (1J 4, 8). No Boh je aj sudca.** To počujeme oveľa menej radi, ale aj to je pravda, na ktorú neradno zabúdať.

5) NEZAMIEŇAŤ SI SVORITEĽA SO STVORENÍM

„Neurobíš si vyrezávanú modlu ani podobu ničoho, čo je na nebi hore, čo je na zemi dolu, alebo čo je vo vode pod zemou!“ Staroorientálni bohovia boli znázorňovaní ako slnko, mesiac, hviezdy, zvieratá, ryby... **„Zabudnuté prikázanie“ sa vymedzuje proti zamieňaniu si Boha so stvorením či výtvormi ľudských rúk.**

6) HRÁDZA PROTI KULTU OSOBNOSTI

Toto prikázanie je hrádzou aj proti kultu osobnosti. V Kristovej cirkvi preň niet miesta. Keď Kornelius padol pred Petrom (Sk 10, 25n), Peter to odmietol. Podobne Pavel a Barnabáš (Sk 14, 12 - 18). Pavel, ktorý vykonal pre evanjelium viac ako ktokoľvek iný (1Kor. 15,10b), o sebe povedal: „*Biedny ja človek*“ (Rímskym 7, 24).

Božie slovo vraví: Nesmieš si ma spodobňovať! Každé spodobnenie je **vytváranie modly**. Dnes nemyslíme ani tak na sochy modiel. Skôr potrebujeme premýšľať, **čo všetko v našom živote nemožno dať do súladu s vierou v Pána Boha**. Veď „*ľudské srdce je továrňou na modly*“ (Ján Kalvín).

7) BOH JE VŽDY VÄČŠÍ

„Deus semper maior“ - „**Boh je vždy väčší**“, vravievali dávni cirkevní otcovia. **Väčší ako naše myšlienky a predstavy o Ňom**. Nie je to ktosi, kto by nám mal byť k službám. Ak chceme, aby Pán Boh „skákal“ ako my „hvízdame“, míňame cieľ. Minúť cieľ je biblické označenie pre hriech. Cieľom je, aby sa meradlom našich modlitieb, života a viery stalo to, k čomu nás Boh vedie: konať - v dôvere poslúchať, čo Boh hovorí. - Je to aj

naš cieľ? Nemíňame ho? „Vrátiť Bohu vstupenku“ nič nevyrieši.

8) ZÁKAZ VYTVÁRANIA SI OBRAZOV VO VZŤAHU K ĽUĎOM

Zákaz vytvárania si obrazov má význam aj v našom vzťahu k ľuďom. Obrazy o svojich blížnych si vytvárame priam notoricky. Máme sklon klaňať sa vykonštruovaným obrazom slávnych: športovým, umeleckým či politickým idolom. Na druhej strane vieme druhých dopredu podceňiť, odpísať. Zacheus (L 19, 1 - 10) bol pre svojich súčasníkov odpísaný darebák. Ježiš sa však k nemu sklonil. Hoci v to Zacheus nedúfal, Pán Ježiš mal o ňom iný obraz. Toto „zabudnuté“ prikázanie **nás chráni aj pred vytváraním si definitívnych obrazov o ľuďoch, pred tým, aby sme im nedali možnosť zmeniť sa**. I pred tým, aby sme sa na ľudí nadmieru upli a zrútil sa nám svet, keď nespĺnia naše očakávania, alebo ak sa ich život náhle skončí. **Pán Ježiš nás učí ponechať blížnemu priestor na zmenu.**

9) NEPREPOČUJME VAROVANIE

„Ja som Hospodin, tvoj Boh, Boh horliaci, ktorý trestám nepravosť otcov na synoch, do tretieho a štvrtého pokolenia tých, ktorí ma

nenávidia, ⁶ a preukazujem milosť tisícom, ktorí ma milujú a zachovávajú moje prikázania.“

Toto varovanie by sme najradšej prepočuli. K „zabudnutému“ prikázaniu však nie je pripojené náhodou. Podčiarkuje, že **je vecou zásadného významu, k akej úcte k Bohu vychovávame svoje deti, ako im o Bohu slovom i činmi hovoríme, ako im Pána Boha predstavíme. Bude to mať dôsledky. Ak si nesprávne zoradíme čomu, resp. Komu dáme v živote prvé miesto, budú o to zrejme zakopávať ešte naše deti a ich potomkovia.**

V dobe vzniku Dekalógu žili viaceré generácie spolu pod jednou strechou (otec, syn, dedko, vnuk). Chyby otcov ovplyvňovali a znášali aj ďalšie generácie. No trest je sľúbený nie za chyby, ale za nenávisť (extrémny postoj). Ak konáme zlo, má to dopad (napríklad dôsledky alkoholizmu: aj ďalšie generácie majú sklon „riešiť“ problémy útekou k alkoholu). **Bohu nie sme ľahostajní. Očakáva, že aj náš vzťah k Nemu bude podobne intenzívny ako ten Jeho k nám.** Kým Boží hnev siaha nanajvýš do 3. či 4. generácie, Božia milosť až do tisíceho

pokolenia. **Nie je to fifty - fifty, 50:50, ale 4:1000.** Milosť ďaleko prevažuje nad trestom.

10) V JEŽIŠOVI NACHÁDZAME PRAVÝ OBRAZ BOHA

„Kristus je obrazom neviditeľného Boha“ (Kol 1, 15).

Nie v telesnej podobe, ale v Ježišovom konaní, slovách a zmýšľaní spoznáваме pravý Boží obraz. Obraz, na ktorý aj nás Pán Boh stvoril. Obraz, ktorý máme svojím počínaním aj my odrážať v tomto svete. **Jediný pravý obraz o Bohu nachádzame v Ježišovi. Ak ho hľadáme inde škodíme sebe i generáciám, ktoré prídu po nás.**

Sme zodpovední, kde hľadáme obraz Boha a aký obraz o Bohu vytvárame. Či sme odrazom jeho lásky, milosrdenstva, múdrosti, alebo karikatúrou Boha.

Ak je Hospodin Boh horliaci, žiarlivo milujúci - tak nie pre naše zlo či odsúdenie, ale pre našu záchranu. Preto nemusíme Bohu vracať vstupenku, ale smieme sa odvážiť dôverovať Mu v radosti i v kríži, aj v čase, ktorý je pred nami. Amen.

Modlitba: Hospodine, ďakujeme Ti aj za toto prikázanie, nami neraz zabúdané. Ďakujeme, že ním chrániš náš vzťah k Tebe,

zvrchovaný Bože, ale aj náš vzťah k ľuďom. Nie je nám milé, keď k nám niekto pristupuje s predsudkami. Prosíme, chráň nás pred vytváraním si definitívnych obrazov o ľuďoch, ktorými im berieme možnosť zmeniť sa. Amen.

S použitím: Jan Heller (Hlubinné vrty), Jozef Jankovič (postoj.sk), (zost.) Johannes Kuhn (Chancen – die Zehn Gebote in einer veränderten Welt), Ondřej Macek (Věty

*křesťanské víry), Jan Milíč Lochman (Desatero: směrovky ke svobodě): **Martin Šefranko, evanjelický a. v. farár***